

Poština plačana v gotovini.

ŽAR

7 — 1932 — III

DIJAŠKI
LEPOSLOVNI
LIST

List izdaja prof. Gnejzda Franc, za srednješolsko organizacijo »Žar« na drž. klasični gimnaziji.

Odgovorni urednik prof. Gnejzda Franc. — Uredniški konzorcij: upravni urednik, Stare Egon; uredniki: Dolinar F., Kastelec J., Truhlař K., Žabkar J.

Tiskarna »Slovenija«, (predst. A. Kolman), Ljubljana, Wolfova ulica šte. 1.

Vsebina

Benjamin poje velikonočne pesmi / Zvon, Pot po vinogradu, Blagoslovi.

Cene Kranjc / Na Rašici, 10. aprila 1932.

Cvetko Vonjavec / Pomlad (Predpomlad, Pomlad, Maj).

L. / Na cvetno nedeljo.

L. / Rože.

Volkun Belopoljski / Mornarjeva pesem.

M. / Obraz deklice v zrcalu.

Emil Gabrovšek / Tebi rad razložil bi.

Slavka / Srečanje.

Slavka / Johann Wolfgang Goethe (Studija).

Književna poročila: Miško Kranjc, Življenje. (L. T.)

Lenček Lado / Gledališki kotiček.

ČLANARINO PLAČAJTE ČIMPREJ!

Z ozirom na lepo vreme in bližajoči se konec leta, smo sklenili, da ne bomo letos več prirejali debatnih sestankov. Priredili pa bomo, kakor lansko leto nekaj krajših in nekaj daljših ekskurzij. Upamo, da se bo na teh ekskurzijah članstvo številno odzvalo.

Kdaj bo prva ekskurzija, kam itd. vam bomo še javili posebej.

ŽAR

DIJAŠKI LEPOSLOVNI LIST NA DRŽAVNI KLASIČNI
GIMNAZIJI V LJUBLJANI

LETO III.

1. MAJA 1932.

ŠTEV. 7.

Benjamin poje velikonočne pesmi.

Zvon.

Pod mračnim nebom poje zvon —
Zamolcklo brni krvaveči bron
na višinah
v zaprtih linah.

Kadar oblaki gredo čez nebo,
kadar pogrezajo krsto v zemljo,
se zvon pojoče
tako razjoče.

Kadar se burje v zvonik upro,
kadar se v cerkvi maše bero,
veter v line zadiha
in zvon tako zaniha.

Danes nikogar v grob ne neso,
danes nobene več maše ne bo,
zvon pa poje —

Oj ve žalostne —
pesmi ve moje!

Pot po vinogradu.

Sneg kopni.
 V razorih se zglašajo ptice.
 Po vinogradih trte solzeče ženo.
 Po hostah zeleni.

Na nebo je sonce prikovano —
 težko se k zatonu pomika.
 Moja misel težko se iz rok mi izmika
 za soncem na tvoj zeleneči grob.

V razorih nemí sklicavanje ptic,
 na jagnede sedajo žalostne jate.
 Moje oči vso to pisano srečo pijo —
 Zakaj je vse to usehnilo zate!

Blagoslovi.

Po polju gre v zlati monštranci s procesijo Bog
 mimo setve mlade —
 Kamor njegov presveti pogled pade,
 tam bo pognala.

Vriskanje zvonov za to veselo vstajenje drhti
 nad hostami v bregu —
 Zdaj je odbilo belemu snegu:
 kmalu zardijo rože v rebreh.

Blagoslovi padajo v setve,
 slapovi šumijo skozi kamnite grape.
 Zdaj blagoslovljene so sape
 zavele na vas in polje.

V zlati monštranci s procesijo siplje Bog
 svoje darove.
 V soncu vasi so ko nove,
 v dušah je praznično kakor rdečih piruhov smeh.

Cene Kranjc / Na Rašici, 10. aprila 1932.

»Jutri pojva pa res na petelina, oče.«

Oče obrezuje korenine mladi jablani. Skozi veje, ki jih držim, piska burja.

»Mraz bo. Rajši pojva drugo nedeljo!«

»Nič ne bo hudega. Saj zjutraj ni burje. Saj je že april, pa naju ne bo zeblo.«

Oče postavlja jablano v jamo in ji po mokri prsti rahlja korenine.

»Saj ne veva, kje letos poje.«

»Ga bova že slišala. Ponoči se vse tako dobro sliši.«

Oče suje prst na korenine, jaz držim jablano, burja mi jo hoče vreči na tla.

»Le pojdi. Če ga boš slišal, pojdeva pa drugo nedeljo oba.« —

»Jaz bom pa vaš kožuh vzela, pa se bom zavil vanj, in ne bo me zeblo, če bo burja še hujsa, oče!« —

Domov greva, burja maje jablane, prva zvezda se nad hribom prižiga, pri svetem Tilnu Marijo zvoni.

*

Ne morem spati. Eno bije ura. Z blede lučjo mi zvezde svetijo. Meseca ni. Nobenega glasu ni čuti.

Natančno razločim na steni koncu postelje obrise krasne kanje. Zdaj pa zdaj zableste za trenutek njene steklene oči vame. Zdi se mi, da me gleda. Na njivi pod hišo zagore namreč večkrat ognji. Trije kupi nekih smeti tle. Kadar jih burja prižge, zagore s plamenom.

Ne morem spati. Gledam v kanjo in kanja gleda vame.

Pred mesecem jo je ujel oče. Napadla je ptiča. Jokal je ptič, oče ga je slišal. Tekel je v hrib, planil v neki jarek, odkoder se je slišal jok, zagledal ogromnega ptiča, ki ubija drugega, skočil je k njima in zgrabil sivega morilca.

Zdajle bom vstal in šel iskat petelina, ki bo pel svojo ljubzensko pesem in ki me tudi najbrž ne bo videl.

Tudi živali so slepe dvakrat: Ko more in ko ljubijo.

*

Grem čez polje, grem. Visoko po nebu gredo oblaki z menoj. Visoko po nebu mi zvezde svetijo. Po mehki travi čez širno polje grem, grem.

Ognji na njivi z močnim plamenom gore. Mladi pšenici svetijo, da bo lažje rasla. Mlade jablane obsevajo, da mi kažejo pot.

Zvonovi z ne vem koliko zvonikov zvone. Ves svet je poln zvonov, ves svet je poln zvezd, ves svet je poln lahkih oblakov, ki z menoj čez širno polje gredo, gredo.

*

Pod hribom sem obstal.

Saj se ne bojim ničesar. Tale hrib pa tako temen stoji pred menoj. Natančno slišim, kako diha. Skoraj ne upam stopiti v njegovo spanje. Nobene poti ni nikjer. Da bi vsaj kako stezo našel!

Takole stojim pod hribom in poslušam, kako drevesa spe. Ne ganem se: Morda že poje petelin?

*

Ozka, z mahom porasla steza me vodi med tihimi smrekami in tihimi borovci v hrib. Velikokrat počakam in poslušam. Nič več ne slišim, kako gozd spi. Nič več ne slišim, kako visoke smreke sanjajo. Gozd mi ni nič več temen. Vse vidim in čutim. Burno mi bije srce. Zdaj sem kot drevo. —

Počasi se dani. Čez tri vrhe sem že prišel. Ne vem kolikokrat sem obstal in poslušal. Nikjer nisem slišal petelina.

*

Prvi ptič je zapel: kot da se je v srebrni vodi zlat kamen pretrkljal.

*

Stojim v neki dolini.

Molče stojim in ne vem, ali naj grem še kam naprej ali naj kar tukaj ostanem. Tako lepo je vse. Tako lepe so smreke. Tako lepo se sveti sneg iz ogromnih kotlov. Joj, pa tisoč ptičev mi poje čudovito lepo pesem.

*

Petelina danes ne bom slišal.

*

Spet stojim na neki jasi na pobočju hriba.

Gledam čez polje in mi je tako tesno v prsih. Gledam na čudovito bele hiše pod seboj, na toliko belih hiš. Gledam na Repnje, na bele Repnje pod temnim hribom. Gledam na cerkev svetega Tilna, na čudovito belo cerkev.

Gledam na bele hiše pod seboj, gledam, gledam — —

Na desni stoje Kamniške planine. Kot da so umrle, stoje. Z ostrimi robovi kot z noži režejo v nebo. Tako mrzle so. Nobena snežinka ne gori na njih. Zdiijo se mi kot dekleta, ki ne morejo ljubiti.

*

Grem domov. Zdaj mi zmrznjena zemlja hrusta pod nogami, zdaj mi drse čevlji čez gladke kamene, zdaj me mehke listnate steze vodijo v lepih ovinkih mimo jarkov in gričev — —

Spet grem čez polje, čez polje grem —

Škrjanci so v nebo zleteli sonca iskat, oj škrjanci, škrjanci. In postolke so zatrepetale za njimi, oj postolke, moje dobre postolke, —

Cvetko Vonjavec / Pomlad.

Predpomlad.

Nekje globoko v meni sneg leži,
tak bridko bel, tako bolno voljan!
Jug čezenj gre ko mehka, topla dlan ...
Jo, v meni od omam se vse topi!

Pod njim tak tiho, nežno zeleni ...
Moj vrt je ves brstenju rož predan!
Srce, ko da je polno tihih ran,
mi v svetli boli sladko krvavi ...

O v meni vse kopni, brsti in vrè!
Vse zarje vame se mehko lijo,
skoz okna slutenj zro me dalje vsè.

In vendar mi je v srcu tak tesno!
Zaman tkem rdeča čuvstva v bele snè.
Bog sam ve, kdaj še rože mi vzcveto ...

Pomlad.

Vetrovi južni so ko topli vreli
razlili se v poljane in vrtove;
ozare v svili trave so ko nove,
sneg cvête le še v sencah za kozelci.

Z volmî v vozeh in plugi poljedelci
pred svitom še zapuščajo domove ...
Dekleta tak mehko pojó v mrakove —
njih slutnje so omam najtišjih vreli.

Vasi mehko ovija vonj po prsti;
tak krotko izpod obrví streh črnih
zro okenca ob potih v krivi vrsti.

Za skednji češplje v srajcah so srebrnih;
po gredah rož bude se prvi brsti,
kot v kapljah kri bleščijo se ob trnih ...

Maj.

Med tihim cvetjem veter toplo diše,
ko vonj kadila nad poljano plove,
prek senožeti žene trav valove
in lije v gaj, šušteč v njem tiho, tiše.

V zelenju svetlem vtaplajo se hiše,
ko sneg se vsiplje s čišenjem na domove,
med trnjem slavec sládko nekam zove,
čeprav po gredah rož opojnih ni še.

O, v vse dehnilo je pričakovanje
opojnih, svetlih dni. Ko rožni cveti
vonjivo v noč razcvitajo se sanje.

Šotori mojih čakanj so razpeti,
srce od rožnih slutenj polno ran je —
le vanje noče maj sladko prispeti . . .

L. / Na cvetno nedeljo.

Pomlad je tu. Pokrajina se smehlja, ker je prijetno začeti novo življenje. Rože že cveto, še malo, pa bo tudi drevje cvetelo.

Med zimo in pomladjo stoji cvetna nedelja, praznik zelenja in rož, pomladi in mladosti.

Na cvetno nedeljo vedno sije solnce, tako da bi človek kar vriskal. Ljudje hodijo po hribčku proti cerkvi, ki se kot nova pomlajena koplje v solnčnih žarkih. Ljudje hite, lica jim žare in solnce sije. Otroci vihte v rokah težke butare. Povsod veselje, solnce in pa cvetna nedelja je.

Onega leta, še pomnim, ni sijalo solnce na cvetno nedeljo. Pomlad še ni sklicala rož in sneg še ni zginil, ko je bila cvetna nedelja, cvetna nedelja brez solnca in rož. Ne vem, ali je bilo res ali pa se mi je le tako zdelo, da ljudje ne gredo tako radostno k maši, da neso svoje butare kot težko in nadležno breme na tej sveti poti v hrib.

Kadar je solnce, ni v meni prostora za nič drugega kot za veselje in vrisk. Tistega dne pa ni bilo solnca.

Gledal sem po cerkvi to valovanje butar, to živahno vrvenje in šumenje butar in šepetanje otrok. Kamor sem pogledal, povsod je bilo živahno, čeprav zunaj ni bilo solnca in je bila maša čudovito dolga.

Pa mi je prišlo na misel, komu so prinesli ljudje teh butar.

Kristu? Gotovo. Krist pa je rabil dvoje lesenih reči: zibel v Betlehemu in na Golgoti križ.

Zaprli sem oči in zatisnil ušesa. Videl sem, kako so nosili ljudje po maši vsak svojo butaro okrog oltarja, vsi brez laži, nevidni drug drugemu in jih pred oltarjem odlagali — vsi Kristu v dar.

Čudil sem se in strmél, da vsi ti sveti ljudje, ki nosijo glavo postrani in molijo tako, da se jim trese glas, odlagajo svoje butare tja, kjer je stal Krist, ki vidi v srce, izdan in obsojen, bičan in kronan, tja, kjer je Krist le še križa in smrti čakal. Strahoma, z očmi kot razbojniki, s krčevitimi rokami so spustili svojo butaro in se naglo, potuhnjeno plazili spet v cerkev. Ko so prišli izpred oltarja, so bili spet častivredni kot včeraj in pred sto leti, morilci, razbojniki, šli so spet z maskami, držali glave postrani, noge so jim podrsevale v sveti ponižnosti in ustnice so se jim nehote zibale v pri-srčni molitvi.

Vso uro je Krist sprejemal te obiske. S svojim pogledom jih je sodil in jim branil lagati pred svojim obličjem: Vsi so položili svojo butaro tja, kjer je stal Krist izdan in obsojen, bičan in kronan in ki je sedaj še križ dobil.

Ko smo šli iz cerkve, so bili ljudje prav tako veseli kot prej, čeprav je bila cvetna nedelja brez solnca.

Od tistega leta se bojim cvetne nedelje brez solnca in rož, ter nerad gledam ljudi brez krink.

L. / Rože.

Pomlad je zaživela.

Dekletom so zažarele oči, zaželele so si mladosti, razkošne ljubezni, vriska. Rože so vzbrstele in zadihale v opojnem ozračju.

Čudovita roža je zrasla nekje. Utrgala jo je deklica.

Ko je držala rožo v roki, se je spomnila pravljice, ki jo je pravil njen fant, ki leži sedaj bolan. Pravljičica o čudoviti roži, ki vzvete spomladi in ki daje zdravje in ohrani mladost, se ji je zdela resnična in verjela je v moč čudovite rože.

Deklica je utrjala čudovito rožo, jo poljubila in jo ponesla fantu.

— — —

Fant ji je govoril. »Veš, deklica, ko sva hodila včasih v onih lepih dneh sama po poljih in se veselila zdravja in pomladi. Tebi so gorele oči, ko sva se menila o lepem življenju, ki naju čaka in jaz sem ti trgal rož in te venčal — svojo kraljičino. Takrat sva bila mlada, zdrava in vesela.

Kot bi vedel, da bo letos pomlad zaživela brez mene, sem se poslovil lani od solnca in rož in te prosil, da mi boš letos prinesla

pomladanski pozdrav za zdravje in tolažbo — čudovito rožo iz pravljice.

Vidiš, tako rad bi ozdravel, da bi spet skupaj trgala rože po polju. Pomlad pomeni življenje, mladost, veselje, petje. Kako težak in bridek je ta pomen za mene, ki sem bolan.«

Tako je govoril, da se je utrudil in se utopil v lepe sanje. Deklica mu je dala rožo v roko in tiho odšla.

V sanjah je videl lepo deželo, kjer vlada med rožami pomlad brez konca. Med rožami pa hodijo v belih koprenah deklice in pojo.

Ko se je zbudil, je imel v rokah čudovito rožo. Obrisal si je trudno pot s čela, bil je skoraj pijan od lepih misli, ki so mu bile čudovito jasne in svetle. Bil je poln upanja v lepo bodočnost, v večno pomlad, ki jo bo užival mlad in zdrav.

Dvignil se je.

»Odpoljubil bom poljub deklice z rože in bom zdrav.« In še je šepetal: »In potem bom vstal in se napil solnca in pomladi in bom spet trgala rože deklici.«

Ko je izgovoril te besede je omahnil in rdeča kri umirajočega mladca je pobarvala beli cvet.

Njegove ustnice so mrtve onemele ob poljubu čudovite rože.

Pravljica o čudoviti roži je resnična. Mladca je rešila trpljenja, ker je res težko biti bolan spomladi, ko rože vzbrste in zadihajo in ko dekletom zažare oči.

Volkun Belopoljski / Mornarjeva pesem.

V vodo sem potopil veslo,
kakor ptica zabrzal je lahni čoln.
Daleč je obzor, a ves je solnca poln.
Morje, tja me boš poneslo ...

Moja pleča so ožgana
in na rokah so mi kite kot vrvi,
kakor dva kristala jasne so oči,
v morja vodijo prostrana.

Solnce sveti mi pekoče
prav v obraz. Hladni veter, daj, zavej
in ohladi čelo vroče. —
Po valovih čoln mirno drsi naprej ...

M. / Obraz deklice v zrcalu.

Na obrazu mojem
so tuje poteze,
še kadar pojem,
so na njem žalostne zareze.

V mojih očeh
vse preveč je sanje,
trpek nasmeh
vidiš, ko pogledaš vanje.

Kot to zrcalo sem:
za vse, kar se v njem zrcali,
ima globine neizmerne.

Vse najde v meni svoj sen.
Mnogi so me poznali,
vsi so pustili mi sanje nemirne.

Emil Gabrovšek / Tebi rad razložil bi.

Tebi rad razložil bi,
vse ti rad potožil bi.

K drugim je prišla pomlad,
jim prinesla sanj in nad,

mene pa poznala ni,
nič cvetov mi dala ni. —

Žalostnega v sen grenak
njen me je zagnil mrak.

Ljubica, morda mi boš
dala ti še lepših rož,

saj tako te rad imam,
pa tako sem sam, oj sam...

Slavka / Srečanje.

(Charlotti H.)

Nasmej, tako drobno se, Lotta, zdajle nasmej,
kakor so drobne tvoje oči,
kakor so črne tvoje oči,
in mislil bom na te vse dni —
in sanjal naprej in naprej.

Vzemi roke mi in pojdi z menoj;
čez polja samotna v mraku gre pot,
čez polja zoreča v mraku gre pot —
čez polja zdaj naša, prav zdajle, greva,
kjer včasih sama sva,
pod jagnedi v mraku bila.

Še veš, kako je prišepal po poti nekdo,
še veš, ko je romal po poti nekdo —?

Ah, nič,
kakor strgan birič
sam romal je mesec čez svetlo nebo ...

Slavka / Johann Wolfgang Goethe.

(Študija.)

Wenn im Unendlichen dasselbe
sich wiederhallend ewig fließt,
das tausendfältige Gewölbe
sich kräftig ineinander schließt,
strömt Lebenslust aus allen Dingen.
Dem kleinsten wie dem größten Stern.
und alles Drängen, alles Ringen
ist ewige Ruh in Gott dem Herrn.

(Gesammelte Gedichte.)

Kadar čitamo pesmi tega ali onega pesnika in so nam všeč, ne smemo zaiti takoj v himniško navdušenje in ovekovečevanje in tudi ne zabresti v najstrožjo, včasih čisto subjektivno kritiko in pesnika ali pesmi obsoditi, ampak moramo najprej preštudirati razmere in okoliščine, v katerih je živel, dojemal in ustvarjal, natančno poznati duhovne in literarne smeri in tuje vplive, pod katerimi so pesmi nastale. Važno je, da vemo, kako je pesnik dojemal svet, ga doživljal in se vživel vanj, kako je bil izobražen in še morda na druge vpliven itd. Vedno moramo imeti pred očmi: pesnika kot pesnika, pesnika kot človeka in pesnika kot svetovljana-genija. Nekje je zapisal Goethe tale važni stavek, ki je celo

ugajal Taine-ju, ko je ustvarjal svojo teorijo o milieju: »Denn dieses scheint die Hauptaufgabe der Biografie zu sein, den Menschen in seinen Zeitverhältnissen darzustellen und zu zeigen, inwiefern ihm das Ganze widerstrebt, inwiefern es ihn begünstigt, wie er sich eine Welt- und Lebensansicht darausgebildet und wie er sie, wenn er Künstler, Dichter, Schriftsteller ist, wieder nach außen abspielt!«

I.

Fiziognomijo duhovnega gibanja 19. stol. bi najbolj jasno in bistveno označil s tremi tipičnimi, glavnimi smermi, ki so se na robu 18. stol. borile za nadvlado v nemški in sploh evropski literaturi: **prosvetljenost**, **klasicizem** in **romantika**. Najmočnejši smeri sta **prosvetljenost** in **romantika** in se skušata povsod oprostiti vezi, ki jih oklepa, nasprotno pa hoče klasicizem obe sili združiti. Dopisovanje in medsebojni, včasih čisto osebni stiki in vplivi med Schillerjem in Goethejem in njunim ožjim krogom je pa istočasno ustvarjalo novi humanizem, ki ga smemo smatrati za nekako religijo bolj izobraženih plasti — seveda je tudi ta namešan z romantičnimi in prosvetljenimi elementi in predstavlja naravno idiličnost, ki zaide prevečkrat celo v nasprotje s časovnimi smermi. Važni so pri tem tako imenovanem ločenju popularnih duhovnih moči prosvetljene dobe in romantike od aristokratskega klasicizma in neohumanizma trije tipi: **prosvetljenec**, **romantik** in **klasik**.

Prosvetljenec: Hoče ustvariti racionalni red svetovnih in življenjskih stvari; je merodajen za vse stvari v nebesih, na zemlji in pod zemljo; je sposoben, računarski, praktičen, svetovno in družabno izobražen, hoče ves svet osvojiti; naklonjen je samo fizičnemu, dosegljivemu, stvarnemu. S svojo voljo hoče zasužnjiti fizični svet. »Der Wille zur Macht!« Je iznajdljiv v tehniki, v državnem parlamentu, poln ustvarjalne sile v mišljenju in spoznavanju. Fantazija je pri njem smotrena, sposobna, praktična; mišljenje abstraktno, nasilno mogočno, iznajdbe so materijalistične, grobe, srednje duhovite. Sovraži ekstremnost v fantaziji, v strahih, zavrača vse ošabne, mogočne in predrzne, ki prezirajo manj nadarjene in tiransko vladajo nad nižjimi masami. Zavrača komičnost, religioznost, eksatičnost; ne mara za pesmi zvezd, za čuvstvene moči svetnikov, ekstaze prenapetih pesnikov. Povsod zahteva jasnost, nič kaosa in negotovosti! Njegov cilj je: Človek vladar sveta! Zlo moremo premagati s človeško moralo! Prosvetljenec je antiplatonik, ne ljubi tragičnosti, je sistematik! Ljudi hoče oprostiti vezi tradicionalnih obveznosti, tako verskih kot moralnih, gospodarskih in družabnih. Na vso moč kritizira vse prejšnje naprave, ideje, heroje. Je nekak tipičen duhovni revolucionar, ki niha med političnim, gospodarskim in družabnim. Živo veruje, da rastejo vse težkoče družabnega in kulturnega življenja iz tradicionalnih spol-

nih brzdanosti, ki so breme, katero moti čednosti racijonalnega posameznika, in se morajo zato popolnoma iztrebiti.

R o m a n t i k : Je popolni nasprotnik revolucionarnega prosvetljenca; kar oni zanika in preklinja, ta blagoslavlja in visoko spoštuje. Strast, čuvstvo, predajanje samega sebe kaotičnosti, poglobljanje v nezavestnost, nejasnost v nečem daljnem in neskončnem, vse to je za romantika značilno in naravnost potrebno. Silno, dinamično hrepenenje žene vedno romantika nekam daleč; v tostranosti, ki je končna, se ne počuti dobro; za daljnimi morji sluti deželo svojih sanj, onstran zvezd je njegova domovina in njegov Neizraženi! Ali poleg tega stremljenja v brezmejnost in daljino, čuti romantik še nek nasprotni nagon, nagon zveze in združenja, agitira za družabno obliko, za narod in narodnost, domovino, cerkev in sploh za vsak kult. Hoče nazaj k močni življenjski formi, ki je doma na kmetih, na deželi, ne v pokvarjenosti razkošnega življenja v mestih. Kakor ima vsaka velika ideja tu pa tam kakšen paradoks, tako tudi romantika ne more biti brez njega: romantik hoče teoretično združiti brezmejno, daljno, tuje in konča v praktičnem, omejenem, bližnjem. Prosvetljenec hoče teoretično pravil, reda in zakonov, pa se izgubi praktično v brezmejnem, neoblikovanem in revolucionarnem individualizmu. Romantik skuša varovati čustvene dušne moči pred ogrožajočim mrzlim razumom, hoče pokazati posamezniku, da ima dušo in srce, da ima narodnost in domovino, cerkev in kult in da ima vse to nek cilj; skupnemu bolnemu mnenju hoče dokazati, da ne obstoji vsa moč v posamezniku, da imajo in smejo imeti moč tudi nadindividualne moči narodnosti in naroda, vere in kulta. Romantik poudarja posebno pomen in vrednost tujih kultur, zlasti vzhodnih: indijske, perzijske, arabske itd. Postavil si je za sveto nalogo osvoboditi moči, ki jih ima kak narod, izkopati zasute duševne vrednote, ohraniti enotnost v kultu, narodnosti in kulturi sploh in rešiti kar se da iz raztrganosti evropske civilizacije.

Neohumanist-klasik: Tretja duhovna moč v 19. stoletju, ki hoče iz racijonalizatornega prosvetljenca in mističnega romantika ustvariti enotno svetovno sliko, ki bi bila končni cilj in enotnost prav tako ustvarjajočim človeškim močem, kakor racijonalnim pravilom razumarjev. Neohumanist in klasicist poudarjata človeško dostojanstvo, obsenost kot največjo zemsko dobrino in skušata obenem pokazati, kako je osebnost, v kolikor je obsenost osebnost, zvezana z objektivnimi stiki človeštva. Neohumanist ustvarja človeka, ki ima vse tiste človeške lastnosti, ki veljajo v vsakem kraju in času in na katerega vplivajo obenem nadosebne moči — vera in kult, narod, domovina, zgodovina in narava. Vsak individuum mora vtelesiti v sebi splošnost, svet mora v sebe spremeniti in ga popolnoma dojeti — tu se začne izobrazba. Povsod, v vsaki stroki moraš biti doma — osnovna misel neohumanizma. Izobrazba obsega: umetnost, znanost, religijo, narodnost. In sicer raste ta: estetična, znanstvena,

etična in politična izobrazba sorazmerno z nadarjenostjo, ki jo ima posameznik.

Neohumanizem je dalje nekaka oblikovnost individualne požnosti, dostopna samo visoko izobraženim plastem, je neka izobraževalna religija, ki se ozira prav tako na individualne lastnosti osebnosti, kakor tudi na najgloblje nagnenje k izobrazbi v nadosebnih vrednotah. Neohumanisti so skušali omejiti brezmejni subjektivizem in ga spraviti v oblikovnosti in pravo mero. Vsled prenavdušene ceditve grško-rimske preteklosti in kulture, ki je niso gledali iz realističnega stališča, ampak so jo idealizirali, so raztrgali narod v višje in nižje plasti in se tako odtujili domači narodnosti in iskali adevkatne ideale v grškem in latinskem slogu. Klasičistično-neohumanistična forma je rodila popolno nasprotje z resničnostjo; ta pokret, imenovan »der deutsche Idealismus«, v nemški literaturi ni nikjer popolnoma uspel in prišel do polnega izraza, pač pa je zmagal nad njim prosvetljeni element s svojim individualističnim in racijonalističnim osnovnim tonom in je nazadnje še romantika nastopila proti njemu.

Tako so nihale te tri tipične struje v tedanjem evropskem življenju in enkrat je zmagal prosvetljenec, potem spet romantik, seveda vedno samo navidezno; vmes pa pridejo še različne številne klasične epizode, ki končno nesrečno končajo v popolnoma svetu odtujenem akademizmu.

II.

»Gott helfe weiter und gebe Lichter, daß wir uns selbst nicht im Wege stehen, lasse uns von Morgen bis zum Abend das Gehörige tun und gebe uns klare Begriffe von den Folgen der Dinge, daß man nicht sei wie die Menschen, die den ganzen Tag über Kopfweh klagen und alle Abende zu viel Wein zu sich nehmen.

Möge die Idee des Reinen, die sich bis auf den Bissen erstreckt, den ich in den Mund nehme, immer lichter in mir werden.«

(Goethe.)

Na mizi leže visoko naložene knjige, vsa dela, ki jih je napisal Goethe. Na steni visi v velikem črnem okvirju portret, pod katerim je napisano z debelimi rdečimi črkami: Goethe! Jaz pa listam po debeli knjigi in čitam pesmi, kar po vrsti. »Zbrane pesmi« — okoli poldrugi tisoč strani z več stotinami pesmi, ki jih je napisal eden in isti pesnik; od mladostno razigrane lirike, ki je včasih otroško nagajiva in se večkrat povzpne do himniške navdušenosti in nadpovprečne zaljubljenosti lepega Goetheja v še lepša dekleta v Frankfurtu, Leipzigu, Straßburgu in Weimarju, pa do najbolj resnih in življenjske modrosti polnih verzov osemdesetletnega.

Goethe je pesnik nemške zemlje. Kakor noben nemški pesnik, svetovno izobražen, globok in poln ustvarjalne sile. V njegovi glavi se je zrcalil ves svet in sicer v takšni luči in duhovni harmoniji,

kakor se je odražal morda samo pri Shakespeareju. Celo potepuški in lopovski svet, v katerem mi živimo in se borimo, in se še celo spodtikamo nad njim, je bil razodet in razsvetljen pri Goetheju. Njegovi verzi so tako lepi in tako mogočni, da je nad njimi Flaubert jokal, ko jih je čital in da je zašel Carlyle v himniško navdušenje!

»Gesammelte Gedichte«. Saj ta ogromna množica ne more imeti prav za prav druge enotnosti in skupnosti, kakor splošni naslov, »zbrane pesmi«. V tej zbirki čitam verze o vsemogočem, kar se sploh dá v verzih povedati. Od najbolj naivnih zasnutkov, pa do najlepše izkristaliziranosti verzov, od šegavih domislic pa do najbolj zbrane življenjske modrosti. Od okornega voščilnega verza, pa do najbolj ekstatičnega ljubezenskega confiteorja; od najlepše opiljene vljudne fraze, pa do pretresljive onemelosti pred obličjem svetovne uganke!

Vse, kar je sploh možnega, je pesnik poizkusil; vsak vzor je molil in ga skušal posnemati; nič ni gledal na osebnost pesnikovo, na narodnost in na njegov svetovni nazor, ampak samo na idejo in lepoto pesmi. Z verzi in z oblikovnostjo pesmi se je igral včasih resno, včasih zaljubljeno; nemški jezik je gladil in upogibal in akomodiral nemški verz latinskemu, grškemu, perzijskemu, italijanskemu in francoskemu verzu. Včasih je to delal zelo razkošno in hudomušno, včasih pa zopet šolarsko pedantično, otroško navivno in spet nadčloveško učeno. Gibal in nihal je vedno od najvišje stopnje ustvarjajoče ekstatičnosti, pa do najbolj smešne pedantičnosti. Ze iz pesmi samih lahko spoznamo silno veličino in popolno obvladanje tedanje duhovne Evrope, ki ga je imel Goethe kot človek, pesnik in genij. Čeprav ne bi napisal »Fausta« in »Wertherja« in drugih velikih del, bi vendar samo iz pesmi lahko razbrali njegovo veličino, njegovo velikansko doživljanje in borbo s samim seboj, njegovo svetovno izobrazbo, ki mu je pripomogla, da se je povzpел tako visoko. Z vsemi tedanjimi evropskimi velikimi duhovi si je dopisoval, njegov silen vpliv se je raztezal na sodobnike in tudi na poznejše rodove, vse do najbolj modernih.

Goethe je nadpovprečni človek, je genij!

Njegova osebnost je enotnost, je sinteza takih misli in navidezno kaotičnih različnosti njegovih pesmi, enotnost znanja željnega človeka; vse ljudi bi rad poznal, vseh jezikov bi se rad naučil; osebnost človeka, ki hrepeni po potovanju, po znanosti in umetnosti, obenem pa je tudi svetovljan in neutrudljiv oboževalec žensk.

Tisočkrat je zašel v igračkanje z duhom, se večkrat zaljubil v skrivnostne pajčolane dobre Maje in se spet vrnil nazaj k materi in vselej takrat se je spomnil na domači izraz in na živahnost, ki jo je podedoval od matere, kakor se sam hvali v znani štiri-
vrstičnici:

»Vom Vater hab' ich die Statur —
des Lebens ernstes Führen; —
vom Mütterchen die Frohnatur,
die Lust zu fabulieren.«

Sveža jezikovna sila in ustvarjalnost izzveni najlepše v njegovih mladostnih ljubavnih pesmih, ko je oboževal lepe deklice kot študent na gimnaziji in potem na univerzi:

»Kleine Blumen, kleine Blätter
streuen mir mit leichter Hand
gute, junge Frühlingsgötter
tändelnd auf ein lustig Band.«

Pozneje je ta mladostna svežost in živahnost počasi otopela, ko je pogledal globlje življenju v oči in se začel izgubljeni v bolj učenih stvareh in se vrgel bolj na precizno stilističnost in virtuoznost.

»Was verkürzt mir die Zeit? — Tätigkeit!
Was macht sie unerträglich lang? Müßiggang!
Was bringt in Schulden? — Harren und Gedulden!
Was macht Gewinnen? — Nicht lange besinnen!
Was bringt in Ehren? — Sich wehren!«

V teh pesmih, ki so stare že okoli 200 let in so najlepše v nemškem jeziku, je Goethe postal popoln, je postal poet nemške zemlje, nemške miselnosti, nemškega naroda, postal je ne samo nemški, ampak svetovni pesnik in ga smemo prišteti med vrsto, kjer so svetovni geniji: Shakespeare, Dante, Homer, Verlaine, Li-tai-pe, Sophokles itd.

Edina sreča, da se ne dajo iz Goethejevih pesmi, tega velikega »kaosa«, izbrati posamezne kot »Izbrane pesmi«. Tak poizkus bi bil smešen in popolnoma neokusen, zakaj s tem bi raztrgal lepo organsko enotnost in bi uničil vso lepoto med seboj zvezanih pesmi.

Zelo žalostno je, če študiram podrobneje Goetheja in zvem, da so sodobniki zelo malo čitali in cenili njegove pesmi in dela. Je pač ta tragika pri vseh narodih, da sodobnost pesnika ne razume ali pa ga noče razumeti in da mora šele poznejši rod odkriti njegove umetniške vrednote in lepote in to takrat, ko je padla nanj že debela plast prahu in pozabljena. (Seveda moram tu omeniti, da Goethe ni in ne bo tako prodril v ljudske mase in ne bo postal tako legendarna osebnost, kot je pri Italijanih pesnik »D i v i n e c o m m e d i e«, D a n t e.) Šele ob stoletnicah in jubilejih postavljajo velikim možem bronaste spomenike, kujejo denar z njihovimi podobami in pišejo učene razprave itd.

»Werther« in njegove mladostne pesmi so sicer osvojile mnogo src, ali njegova poznejša lirika ni prodrila do širših narodnih plasti, še celo izobraženci se niso preveč zanimali zanjo. Ko je izobrazena Nemčija v ducatih in stoternih izdajah požirala pesmi E m a n u e l a G e i b l a, so ležale Goethejeve pesmi nerazprodane v knjigarnah; »Der Westöstliche Diwan« je tedaj ležal že desetletja star še vedno v prvi nakladi nerazprodan pri založniku. (Pri nas podobno pri Prešernu in Koseskem.) In popolnoma prav imajo današnji Nemci, če so se začeli poožje zanimati za Goetheja in njegova dela, saj je Nemcem Goethe bil, je in bo živa vest in je tako nemški, kakor noben drug nemški pesnik.

Dalje prihodnjč.

Književna poročila.

MIŠKO KRANJEC: »ŽIVLJENJE«.

Povest; 215 strani. Publikacija Krekove knjižnice. Izdala Delavska založba.

Odkar je stopil Mihael Kranjec pred javnost s »Smehljajem« v knjigi »Sedem mladih slovenskih pisateljev«, lepo raste v »Dom in svetu« in »Ljubljanskem zvonu«. — Pred kratkim so izšli kot prvi zvezek »Slovenskih poti« njegovi »Težaki«, zdaj pa je Krekova knjižnica izdala Kranjčev drugi večji tekst, povest »Življenje«. Ne mislim tu ocenjevati, kot se navadno ocenjuje. Rad bi vam povedal le nekaj o Kranjčevih ljudeh, ki trpe in je vendar sonce na njih nebu in o njegovi zemlji, ki je tiha in nema in se vendar zbudi in zakriči, če kdo greši nad njo. Potem je trda, neusmiljena, strašna.

*

Lepa je Kranjčeva zemlja. Čeprav je resnična, jo vendar oblije lirika z mehko lučjo tako, da se ti zdi, kakor da bi take zemlje sploh nikjer ne moglo biti:

Na pomlad ozelene poljane, sonce jim prinese življenja. Ob jarkih rumeni nad toplo vodo šerje in ob rakitinih grmih poganja trava. Na travniku dehtita glog in češmin, ob kolnikih cveto akacije in med krompirjem rdi mak. In nad to tiho pesmijo plavajo v jutrih po nebu blede meglice in tonejo nekje na severu. Gozd je poln tulpik; in ko zamira sonce nad pasiko, zaveje iz njega hlad.

Potem pride poletje. Kamor nese oko, samo polje. Rž na obe strani, pesem, mehki zrak in valovanje žita. Vmes divji mak, kokolj in plavica, kakor dragocena preproga. Pšenično klasje otresa cvetni prah. Morda gre kdo v žarečem sončnem jutru čez to polje in je ves rosnat ter poln rožnega cvetja.

In proti jeseni cvete ajda, ptic ni več, jegnjedi otrsajo listje, polje orumeneva. Majhne hiše strme po njivah, preplašeno in začudeno. Dim se dviga iznad streh in se spaja z meglo nad pasikami.

In morda cvete še kod na oknu samotna pelagonija z enim samim, velikim cvetom.

Potem pride zima. Polja so odeta v sneg. Vetrovi žvižgajo v vejah. Race sedajo v Muro. Jutra so meglena in vlažna. Sem in tja za hip zraste iz megle marof, pa spet utone v njej. Večeri pa so jasni in polni zvezd — — —

*

To življenje plove tudi mimo Kozjanovih jegnjedov. Pomladi ožive in jeseni zamirajo. »Vendar nek ponos ostane v njih. Vrhovi so se povzpeli pod nebo, kljubujejo viharjem, ki se podijo mimo; sanjajo ob mirnih večerih, toda glave ne sklonijo. Veter jim lomi

vrhove, pa se ne upognejo, ker niso vajeni, da bi se priklanjali in iskali zavetja. Rajši padejo...

To so jegnjedi — —«

»To smo mi,« je dognal tiste jeseni Marko. »Jaz — Laci — Julia — Jožko — Ferko in Barica. Šest jegnjedov, ki stojijo samozavestno in kljubujejo vsem viharjem — jegnjedi.«

To so Kranjčevi ljudje. Na jesen prihajajo od vseh strani, koder so taval. Ko so zgubili vse in jim je ostalo le mrtvo življenje, brez čustva, se vračajo domov. In vendar še niso spoznali svoje zemlje. Zanje je dom tuj, kot bi se ne bili v njem rodili, kot bi ne pelo v njih tisto hrepenenje, ki se z njim vrača tujec v rodno vas. Potem so čez zimo doma. Njih srce ostane zaprto in hladno. Molčijo. Še luči ne prižgejo na večer, ker bi jih motila. Le na Sveti dan se morda spomnijo, da so ljudje, da so bratje in sestre. Obrazi jim zasijejo in radost pride vanje, pa sami ne vedo, odkod. Potem srca spet okamene in pomladi vsi odhajajo. Toda svet, kamor gredo, je utesnjen z zakoni, loči in kolje ljudi, ustvarja vojne, uničuje življenje. Življenje pa ne pozna meja, življenje se vali vse drugod, v drugem svetu. Tam nikdar ne ostari, tam je življenje čisto, ker je navezano na grudo. Tam so bili Kranjčevi ljudje rojeni in zdaj se spet vračajo tja. In ko oblede zadnje iluzije o »lepi in bogati tujini«, se vrnejo za vedno. Primejo za plug in potem gredo spet orat. Sedijo na vozu in žvižgajo pesem in poslušajo škranca pod nebom. »Vse to enkrat oživi in vstane.«

Morda bo kdo dolgo blodil. Pa se bo le vrnil. Razjokal se bo, kot se je razjokal izgubljeni sin, ko se je bil vrnil k očetu, in bo skril obraz med dehteče razore. Zemlja je trda in neusmiljena. Kdor se hoče odtrgati od nje, ga zgrabi in priveže nase. Cigan naj živi, koder hoče, cigan naj gre s svojo pesmijo v svet. Kogar pa je rodila zemlja, naj orje, seje in kosi. »Ti delaš, tvoji otroci bodo delali na zemlji, da ji izobličijo lice. Potem se vsi vrnejo v njeno naročje. To je edino kroženje življenja, to je večnost in neskončnost. —«

V ta tok so zajeti Kranjčevi ljudje. Življenje jih je preplavilo s svojo pesmijo, pa tudi s svojo kletvijo. Trpijo in sovražijo. Pa ljudje morajo trpeti in sovražiti, da so potem dobri in si lahko odpuščajo.

*

Značaji posameznih oseb so sem in tja neumljivo očrtani (oče!). Tudi njih ran, ki se odpirajo in skele, čas ne zaceli. (Morda je izjema Laci, ki vendar najde svoj mir.) In še to: Blestečih značajev, ki bi se ob njih človek etično dvigal, v »Življenju« ni.

Problem, ki ga rešuje Kranjec v tej knjigi — strastna ljubezen zemlje, ki hoče zase, kar je rodila —, ta problem je reševalo že mnogo drugih, n. pr. Reymont, Bojer. Morda se pokaže sem in tja pri Kranjcu njih vpliv in sorodnost z njimi. Laci v »Življenju«, ki se hoče odtrgati od zemlje, pa zagrebe v spoznanju, da je nanjo prikovan in da ne more od nje, obraz v razore, je čudovito sličen Peru Föllu (Bojerjevi »Izseljenci«), ki blazni sredi polja v Kanadi,

ko ga kliče norveška gruda in se bori s hrepenjem, ki je najvišja bolečina. — Vendar je rešil Kranjec ta problem svojsko in morebitne sličnosti s tujimi deli ne zmanjšajo vrednosti knjige, saj je ljubezen zemlje povsod ista.

Knjigo je izdala v zelo okusni opremi Krekova knjižnica, ki nam je dala tudi almanah mlade slovenske proze »Sedem mladih slovenskih pisateljev«. Ker ima knjižnica v programu, da pokloni vsako leto svojim čitateljem po en originalen slovenski tekst, vrši res pomembno kulturno delo, ki ga ne smemo prezreti. — Cena vezani knjigi je za člane Din 26.—, za nečlane Din 40.—, broširani pa za člane Din 16.— in za nečlane Din 26.—. Uvod je napisal knjigi Francè Vodnik. L. T.

Lenček Lado / Gledališki kotichek.

NEKDO.

Spisal: Fr. Molnar. — Režija: Šest.

Molnarjeva igra »Nekdo« ni nič več kot povprečen zabavni komad. Dejanja ni prav za prav nikakega. Vse se vrti okoli zanimive in duhovite zamisli nebivajočega človeka, katerega mišljeno bitnost naj bi predstavljale na eni strani vse mogoče lastnosti njegove, na drugi strani pa razni predmeti, ki bi jih on v svojem življenju potreboval in uporabljal, in okoliščine, v katerih bi se moralo vse njegovo delovanje in nehanje gibati. Skratka, na odru se ves čas govori o človeku, ki ga v resnici sploh ni. Pisatelj je na to osnovno ost navezal še nekatere domislice, ki posebno v tretjem dejanju uspešno pripomorejo do razgibanosti, katero sicer pogrešamo. Stari spletkar Cortin, ki ustvari tega umišljenega človeka, je čisto zanimiva oseba, dočim se mi zdi lik njegove hčere Edite v vseh njenih nenavadnih lastnostih malo verjeten. Ostale osebe nam v svojih karakterjih ne prinese nič novega; opazimo jih v skoro vsaki veseloigri.

Režiser Šest je igri dal primerno mirno in lahkotno žitje, tako, da je predstava pripomogla občinstvu, da si je odpočilo možgane. Saj drugega nam uprizoritev sploh ni mogla nuditi, ker je bilo tudi igranje le zasilno.

JUBILEJ.

Spisal: M. Milošević. — Režija: Šest.

Pisatelj Milošević je s tem delom posegel v razmere današnjih dni. To, kar nam je tu pokazal, se dogaja dan za dnem med nami samimi. Ljudje proslavljajo jubileje in druge take podobne reči le zato, da imajo sami kaj od tega. Da bi pa kdo storil za jubilanta

res kaj nesebičnega, to se pa zgodi le v redkih slučajih. Milošević je v Jubileju vse to obsegel v toliki meri, da se nam zdi proti koncu že vsega preveč; tako nas neprestano preseneča z novimi, nepričakovanimi prizori iz hlinjenega, nepravlega prijateljstva, ki se dogajajo v življenju vsak dan. Tolikokrat nas pisatelj privede do tega, da že pričakujemo, kako se bo res vse lepo in v redu izteklo, pa poseže vmes še ta ali oni žalostni slučaj, ki ga doživi jubilent in spet stojimo ob dejstvu, da je vse, kar store ob taki priliki drugi v našo hvalo ali korist, v skoro vsakem slučaju v resnici le gola sebičnost. Vse to je torej bolj tragedija kakor komedija. V splošnem ima delo ponekod tehnične hibe, dočim so nekateri prizori zelo naravno in neprisiljeno izvedeni. Med osebami je tudi nekaj prav dobrih karakterjev, med njimi podjetnik in njegova žena, mesar, podpolkovnik in jubilentova žena.

Režiser Šest je igri dal precej resničnega življenja, ker se ni posluževal kvarnega pretiravanja karakterjev. V to so precej pripomogli tudi igralci, ki so se to pot potrudili, med njimi posebno Gregorin, ki je kreiral jubilanta. Če bi njegovo igranje prevelikega truda in skrbnega študija ne razodevalo preveč, bi bil njegov jubilent čisto naravna, iz življenja vzeta oseba in bi tako dosegel še večji uspeh. Cesar je bil na svoji običajni višini, Juvanova je kot jubilentova žena dobro podala skrb in ljubezen do moža, ki se tudi v poznih letih še ni ohladila, Gabrijelčičeva pa je bila v prvem dejanju nenaravna, kar je pri splošnem naravnem igranju kvarno uplivalo, pozneje pa se je s svojo živahno igro zelo dobro uveljavila. Tudi vsi ostali igralci so se potrudili.

Uprizoritev je bila vseskozi dostojna, pa vendar smo z njo pridobili premalo takega, kar bi mogli imenovati umetnost.

ZDRAVNIK NA RAZPOTJU.

Spisal: B. Shaw. — Režija: Debevec.

B. Shaw se je pri tem delu ustavil ob problemu moralne odgovornosti zdravnika pri izvrševanju njegovega poklica. Tega problema pa ni premotritel in reševal objektivno, ampak se je spustil čisto individualno v osmešenje in omalovaževanje ne samo zdravniškega poklica, ampak zdravniške vede sploh. Poleg te osnovne linije nam pa stavlja še odkrito vprašanje, kdo je vrednejši član človeške družbe: ali mlad, genijalen umetnik, katerega vsakdanje življenje ni povsem neoporečeno in zato po mnenju današnje družbe ni tako »moralen«, kot bi moral biti, ali pa ljudje, ki jim sicer ne moremo očitati ne kraje in ne goljufije, sploh nobenega »nemoralnega« dejanja, pa nimajo v duši niti trohice srčne kulture, katera edina more človeku dati možnost, da živi v pravi, narurni morali. — Razen tega vprašanja in zelo dobro posrečenega karikiranja zdravniških kapacitet, nima drama nič takega, kar bi ji dalo pomembnost ali celo umetniško vrednost. Dejanje je neenotno in poteka nekam neurejeno. Zadnji akt se mi zdi nepotreben. Pisatelj

nam v njem svojih misli ne razvija naprej, ampak jih le nekako uredi in nam jih kot nekak zaključni opomin tako še enkrat poda.

Režiser Debevec je imel težko nalogo, ker je moral neenotnemu in okorno potekajočemu dejanju dati čim jasnejšo in enostavnejšo zunanjo obdelavo. Še posebej je moral poudariti važnejše pisateljeve misli, da so postale bolj razvidne. Igralsko nam je sam ustvaril zanimiv in naraven tip starega, v praksi izkušenega zdravnika, ki nekaj dá na svoje izkušnje. Skrbinšek je bil to pot na nenavadni igralski višini. Igral je mirno in uravnovešeno. Lipahov Blenkinsop je bil čudovito izdelan tip ječnega zdravnika, ki samega sebe ne more ozdraviti. Lipah nam z neprisiljenim in lahkim igranjem zadnji čas podaja izredno fine in naravne odrske like. Jennifer in Dubedat, ki sta ju igrala Šaričeva in Kralj, sta se prav lepo skladala in tvorila očito nasprotje zdravniškemu zboru. Tudi ostali igralci so podajali svoje vloge po najboljših svojih močeh, tako, da je bila uprizoritev vsaj režisersko in igralsko zadovoljiva.

KVADRATURA KROGA.

Spisal: Katajev. — Režija: Šest.

»Kvadratura« je veseloigra, kakor jih imajo v današnji Rusiji menda dovolj. Za nas je zanimiva v toliko, v kolikor nam slika košček zakonskega življenja, kakor si ga predstavlja današnja ruska boljševiška mladina. In mi, ki nismo boljševiška mladina, odklanjamo tako zakonsko življenje in s tem tudi vsako igro, ki ima le količjak namena, poveličevati kaj podobnega. Naj ima igra še toliko duhovitosti in napetih zapletljajev, pa naj te še tako sili k smehu in veselosti, glavno, kar nosi v sebi, osnovna misel, je pa le vedno in povsod napačna in kvarna.

Šestova režija diši po »krefticizmu«. Igranje je bilo s par izjemami prisiljeno in nenaravno, včasih celo priskutno; to posebno pri Juvanovi in Gregorinu. Lipah in Gabrijelčičeva sta edina ustvarila pristne karakterje. Zadnji je ta uloga izredno pristojala.

Delo je tehnično res na precejšnji višini, idejno ga pa moramo odklanjati.

KAR HOČETE.

Spisal: Shakespeare. — Režija: dr. Gavela.

Visoko nad ostalimi uprizoritvami letošnjega repertoarja stoji ta Shakespearejeva komedija v režiji dr. Gavelle. Ta naš odlični gost nam je že lansko leto pripravil z »Mercadetom« in z »Gospodo Glembajevimi« razveseljivo nenavadni umetniški užitek. Letos pa je s »Kar hočete« naše gledališko občinstvo še posebno prijetno iznenadil: odkril mu je edino pravega Shakespeareja. O tem pa več v prihodnji številki.

Za sedaj dijaštvo samó opozarjam, naj čimprej obiše to nad vse pomembno in zanimivo predstavo. Priporočam pa, da preje prečita Župančičev prevod dela, da bo lažje sledilo hitremu zapletanju in razpletanju dogodkov, česar je v tej igri več kot preveč.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Vse naročnike in člane, ki še niso poravnali naročnine, prosimo, da to store čimprej.

Vse reklamacije in prošnje je treba nasloviti na društveni odbor, na državni klasični gimnaziji v Ljubljani.

Cena letnika znaša 30 Din ozir. 35 Din s poštnino.

Čekovni račun pri poštni hranilnici 16046.

V zalogi je še nekaj lanskih letnikov vezanih ter nekaj posameznih številčk (vse številke razen prve in druge 20 Din).

Kdor pridobi pet solidnih naročnikov, dobi list zastoj! — Podrobne informacije dobite pri osrednjem odboru na drž. klasični gimnaziji v Ljubljani.

Društvo je izdalo Pregled zgodovine, I. del. Pregled so sestavili Starè Leo, Starè Egon in Procházka Jože ter je predvsem namenjen maturantom. Cena 10 Din.

Ta številka se je nekoliko zakasnila. Prihodnja bo izšla pred 15. majem, zadnja, dvojna, pa bo tudi izšla še v maju. Sotrudnike prosimo, da nam izročé prispevke za zadnji dve številki še pred Binkoštnimi prazniki.

Naročnike, ki so z naročnino v zaostanku, prosimo, da se lista spomnijo.

DRAMATSKI ODSEK.

Predvsem se moramo zahvaliti še enkrat vsem članicam in članom, ki so sodelovali pri uprizoritvi »Hlapcev« in pripomogli do tako lepega uspeha. Za letos nima dramatski odsek ničesar več na programu; pač pa se že na tem mestu obračamo na vse člane, da nam pomagajo že sedaj in zlasti med počitnicami poiskati primerno dramo, ki bi jo uprizorili prihodnje šolsko leto.

